

VAISENHUSIANERBLADET

UDGIVET AF FORENINGEN:
»DET GODE MINDE«

Nr. 10. København, Oktober 1904. 2. Aarg.

Fhv. Skuespiller ved det kgl. Teater

Hr. Vald. Kolling

kan den 11. Oktober fejre sin 70-aarige Fødselsdag. Blandt de utallige Venner og Bekendte, som paa denne Dag sender Hr. Kolling deres Hilsen og Lykønskning, er ogsaa »Det gode Minde«. Foreningens Medlemmer vil paa Fødselsdagen mindes alle de glade Timer, han har beredt dem. Hvor lyser det ikke altid op i Salen, naar Hr. Kolling med sin elskværdige Frue træder ind og med sit venlige: »God Aften, kære Venner, god Aften, god Aften!« til Højre og Venstre straks fanger alles Hjerter. Og hvor fornøjeligt er det ikke, naar Hr. Kolling i en snævrere Kreds fortæller sine Historier, ikke almindelige Anekdoter, men Oplevelser fra sit lange Skuespillerliv, fortalte, som kun han kan fortælle, med lunt Humør og betegnende Gestus. En Tak skylder vi ved denne Lejlighed Hr. Kolling for hans altid usvækkede Interesse for »Det gode Minde« og for hans utrættelige Hjælpsomhed og Opofrelse ved vore Dilettantkomedier.

Vi føjer da paa Fødselsdagen vore bedste Ønsker til de mange, der paa denne Dag sikkert vil fremkomme, at Hr. Kolling endnu i mange Aar maa færdes iblandt os med det samme urokkelige Humør, og at Helbredet paa den Livsaften, der nu stunder til, maa tillade ham ret ofte at besøge sit kære Vajsenhus og sine mange Venner i »Det gode Minde«.

c—

Det kgl. Vajsenhus

1720—1728.

(Fortsat).

6. Det ridderlige Akademi.

Det ridderlige Akademi laa paa Nytorv paa den Plads, hvor det gamle Raad- og Domhus nu ligger. Københavns Raadhus laa den Gang midt imellem Gammeltorv og Nytorv med Forsiden ud mod Vand-springet og Bagsiden vendt mod Nytorv, altsaa omtrent ved den nuværende Kiosk. Tidligere havde Nytorv været bebygget med Boliger til Raadhusets Underbetjente, men da disse Boliger brændte i det 17. Aarhundrede, kom Raadhuset i Fare, hvorfor det besluttedes, at der her skulde udlægges et Torv, som fik Navnet Nytorv. I Følge kgl. Reskript af 19. Maj 1727 skulde Nytorv indrømmes til »Torve-siddere, som handle med gamle Klæder, Reb, gamle Jern og andre Slags Vare«, hvorimod Amagerne med deres Vogne ikke maatte holde her, men paa Vandkonsten. Derimod fik »alle de Landmænd og Bønder, som fra deres Vogne udsælge Gryn, Ænder og Gæs« ligeledes anvist Plads paa Nytorv.

Foruden Raadhuset fandtes ogsaa paa Nytorv Sluttoriet eller Stadens almindelige Arresthus, der i Følge »Den danske Atlas« var en stor og stærk Bygning, saasom et got Buur til at gemme onde Fugle udi.« Midt paa Pladsen stod et muret Skafot indsluttet med et Jern-»Tralværk« samt en Stenstøtte, som maatte omfavnes af dem, der mistede deres Hud. Nytorv var i lang Tid den almindelige Retterplads indenfor Voldene, hvorfor ogsaa Skarpretteren havde sin Bolig paa Torvet. (Oluf Nielsen: Københavns Beskrivelse omtaler flere, der blev kagstrøgne eller henrettede her i dette Tidsrum, bl. a. den, ogsaa fra Holberg kendte, berygtede Ane Hattemager, som 1726 blev pisket for Rufferi).

Nytorv var ikke noget stort Torv, men det var omgivet af mange smukke Bygninger; den anseeligste af disse med en Façade paa 108 Alens Længde var det ridderlige Akademi, der laa paa venstre Side af Torvet med Bagsiden mod Hestemøllestræde. Det bestod af en »langagtig Kvadrat« omgiven af regulære Huse paa 3 Etager og høje Kældere. Da Vajsenhuset var fuldt færdigt i 1734 regnedes det for een af Stadens største og anseeligste Bygninger. (Den danske Atlas).

Fordum stod paa dette Sted et Hotel, tilhørende den grevelige Friiseske Familie. Dette købte Kong Christian V. og stiftede dér 1691 et Ridderligt Academie, som 1712 blev forvandlet til en Krigsskole for Landkadetterne. Disse blev siden forflyttede til det saakaldte Operahus, den nuværende Rigsdagsbygning.

Da det ridderlige Akademi blev overdraget Missionskollegiet til Afbenyttelse, var det imidlertid i høj Grad forfaldent og trængte til en grundig Reparation. Da det tilmed var aldeles blottet for Møbler og andet Inventarium, fik Missionskollegiet nok at tage Vare allerede det første Aar. Ja, man tænkte endog en kort Tid paa at opgive det ridderlige Akademi og ansøgte Kongen, om ikke det vilde være rettest at vælge en anden Bygning og benytte Landetats-hospitalet uden for Nørreport (Ladegaarden). Men da Sekretær Wendt gjorde opmærksom paa, at Mødre, der vilde skille sig ved deres Børn — i Resolutionen af 1720 var der jo ogsaa tænkt paa Hittebørnene — om Aftenen, naar Portene vare lukkede — Stadens Porte lukkedes jo tidligt — ikke vilde kunne benytte denne Bygning, og at Københavns Borgeres Besøg vilde blive sjældnere og derved Gaverne ringere, resolverede Kongen den 15. Marts 1721, at man skulde blive ved den oprindelige Bestemmelse og indrette sig paa Nytorv. Allerede i næste Maa- ned — 21. April — kom der kongelig Resolution paa, at Land- og Felthospitalets Møbler skulde gives til Vajsenhuset.

7. 1721—1723.

Under disse Forhandlinger om Vajsenhusets Beliggenhed var der allerede kommen Ansøgning om Hjælp til nogle Vajser, idet Provst Chr. Wellejus i Lintrup d. 7. Septbr. 1720 indsendte en Supplik til Kongen om, at hans 3 Børnebørn, *Sophia, Lene* og *Christiane Stoud* maatte nyde nogen aarlig Hjælp saavel af Ribe Stifts Kirker som af Fyens*). Kon-

*) Denne Supplik endte med følgende lille Vers:
 »Guds Engle vogte vel Kong Friedrich den Fromme,
 »Som vil husvæle os, der arme er og tomme.
 »Gud være Kongens Løn! som ej forlade vil
 »Os arme, som har frist den haarde Lyckis Spil.«

gen resolverede den 18. November, at de skulde indtages i Vajsenhuset, naar det kunde ske, men indtil videre skulde disse 3 forældreløse Børn hver have 3 Mark ugentlig af Vajsenhusets Kasse. Skønt disse 3 Piger, hvoraf den ene snart efter døde, aldrig kom ind i selve Vajsenhuset, men senere fik kgl. Bevilling til at forblive hos Bedsteforældrene, ogsaa efter at Vajsenhuset var kommen i Orden, kan de dog betragtes som de første egentlige Vajser af de 2835 Vajser, der hidtil er blevne støttede af Stiftelsen, som altsaa begyndte sit Velgørenhedsværk et halvt Aar efter det kgl. Brev af 1720.

Den 15. Marts 1721 udsendte Missionskollegiet en Invitation til de 3 københavnske Borgere: *Abraham Kløcker, Niels Hendrichsen* og *Nicolaj Burmeister* at paatage sig Vajsenhusets Kuratel*). De modtog Indbydelsen, men fraraadede dog i deres Svarskrivelse at anlægge en Handelsforretning i Vajsenhuset paa Grund af den dermed forbundne Hazard og henstillede tillige, om ikke et paatænkt Apoteks Indretning ikke kunde volde de allerede eksisterende privilegerede Apoteker Afbræk i deres Bedrift og derved virke »hele Familiens smertelige Ruin og Ødelæggelse«. I en Skrivelse af 29. Maj 1721 til den ene af Direktørerne, Professor Steenbuch, beder Kuratorene sig fritagne for altfor vidtløftige Regnskabers Førelse, og tillige synes de at være misfornøjede med et Projekt til Arbejdets Fordeling, som antages at være forfattet af Inspektør Wendt, der efter deres Formening vilde paalægge dem, der uden Løn og Vederlag havde paa- taget sig at tjene Vajsenhuset, større Byrder end ham selv. Muligvis gav dette Stridsspørgsmaal Anledning til, at Wendt traadte tilbage fra Forstander- og Inspektørpladsen efter kun at have virket et Aar — Wendt blev senere ansat som Præst i Cas- sel — og *Seyer Mahling* blev udnævnt til Inspektør og Forstander samt Sekretær i Missionskollegiet i hans Sted.

(Forts.)

Mindesmærket paa afdøde Forstander Exners Grav.

Siden Bekendtgørelsen i forrige Nr. af Bladet er endvidere indkommet fra: Marie Bagge Kr. 5.00, Laura Hüttemeier Kr. 2.00, Alfreddine Borch Kr. 1.00, Cathinka Jacobsen Kr. 1.00, Christiane Künitzer, f. Andersen, Kr. 1.00, med det tidligere indkomne ialt Kr. 440,00.

Afsløringen finder Sted paa Garnisons Kirkegaard *Søndag den 30. Oktober Kl. 1*, i hvilken Anledning talrig Tilstedeværelse af Bidragyderne og Foreningens Medlemmer forventes.

BESTYRELSEN.

*) For Kuratelets Stilling til de to andre Myndigheder vil senere blive gjort Rede.

Fondet til Opførelse af
»Det gode Minde«s eget Hjem
(Stiftet af Hr. Forstander Gandrup)

E. D. Kr. 1.00.

Kapitalen er nu Kr. 1,181,97.

Bidrag modtages fremdeles med Taknemmelighed af
BESTYRELSEN.

VAISENHUSIANA.

Torsdag den 22. September havde vi en yderst fornøjelig Aften, idet nogle af vore unge Medlemmer havde arrangeret en lille Soiré. Den instrumentale Del af Underholdningen udførtes af Hr. Poul Olesen, velvilligst assisteret af to af sine Bekendte, d'Hr. Oluf Nielsen og Th. Klerke. De tre Herrer udførte dels som Trio og dels som Solister forskellige smukke Musiknumre, som alle lønnes med fortjent Bifald, hvilket ogsaa blev saavel Hr. Johs. Madsen som Hr. F. Christensen til Del, da førstnævnte oplæste et Par gemytlige Bondehistorier for os, medens C. foredrog nogle Soldaterviser med den for ham særegne Komik og Rutine. Efter Indtagelsen af en lille Forfriskning, som de Optrædende nød i Bestyrelsens Kreds og de andre Medlemmer fordelte i smaa Grupper, var de tre Musici saa elskværdige at spille til Dans for os en Times Tid og gav saaledes de Unge Lejlighed til at faa en lille Svingom, den første i den nu paabegyndte Vintersæson. —ltg.

Fribolig.

Til April Flyttedag 1905 bortgives en Fribolig i Foreningens Stiftelse, Ahornsgade 7 og 9.

For at komme i Betragtning maa vedkommende Ansøger have været Medlem af Foreningen mindst 5 Aar eller bidraget i samme Tidsrum til dens Byggefond.

Tidligere Ansøgere maa indgive Ansøgning paany.

Blanketter faas hos Formanden, Fuldmægtig *F. Petersen*, Gl. Kongevej 137, 3. Sal, og maa i udfyldt Stand tilbageleveres sammesteds inden Oktober Maanedes Udgang.

Fredag.

Det bringes herved til Medlemmernes Kundskab, at den ugentlige Mødeaften forandres til *Fredag*.
Næste Møde finder Sted Fredag den 14. Oktober.

BESTYRELSEN.

Vinterprogram.

1904.

14. Oktober (Kl. 9).	Fredag.	Aftenunderholdning.
4. November.	»	Opførelse af Reven.
2. December.	»	Aftenunderholdning.
30. »	»	Julefest.

1905.

20. Januar.	»	Stiftelsesfest.
17. Februar.	»	Aftenunderholdning.
3. Marts.	»	Fastelavnfest.
2. April.	Søndag.	Dilettantkomedie.
28. »	Fredag.	Aftenunderholdning.
12. Maj.	»	Afslutning paa Vintersæsonen.

Mulige Ændringer i Programmet forbeholdes, og nærmere Bekendtgørelse finder Sted i Bladet.

BESTYRELSEN.

Diskussionsmøde.

Fredag den 21. Oktober. — Emne: *Sommerlokale?*

Bibliotheket

vil fra den 21. ds. være aabent for Udlaan og har faaet en Forøgelse af 16 Bind, som Medlemmerne bedes tilføre Katalogerne iflg. nedenstaaende Liste:

610. J. Aakjær: »Fjandboer«.
611. M. Andersen-Nexø: »Familien Frank«.
612. Gustav Bang: »Catilina«.
613. H. F. Evald: »Niels Brahe«.
614. Mlle. del Fosses Memoirer.
615. Helning Fox: »Kongsbrydens Fostersøn«.
616. Ch. Gandrup: »Savonarola« og »Fem Digte«.
617. Jakob Hansen: »Neropolis«.
618. do. »Drømme, der svandt«.
619. Simon Koch: »Ung Krigsmand«.
620. Nietzsche: »Richard Wagner«.
621. Obstfelder: »De røde Draaber«.
622. O. M. Ross: »Det christne Hjem«.
623. O. Rung: »Det Uafvendelige«.
624. E. Söderberg: »Oprøret«.
625. Gustav Wied: »Atalanta«.

BIBLIOTEKAREN.

NATTENS BØRN

eller

Vajsenhusianerforeningens Revy 1904.

opføres

Fredag den 4. November Kl. 9 pr.

i Vinterlokalet

Billetter à 25 Øre faas de sædv. Steder.

PERSONERNE:

Foreningens Formand.
Frk. Ellevilda, Beboerinde af Stiftelsen.
1. Nattens Barn, Hunkøn.
2. do. do.
3. do. Hankøn.
4. do. do.
Hr. Haab (70 Aar), et Offer for Agitationen.
En Taske, som er glemt.
Jon, Journalist.
En Kat, som kan mjave.
En Maane, som er fuld.
Agitationens Apoteose, (»bindegale«).
do. Udvalg, (snorkende).
Aandekor

af for tidligt afdøde Agitationsudvalgsmedlemmer.
Diverse intetsigende Medlemmer.

Handlingen (der er ikke meget af den) foregaar:

1. Akt: I det »røde« Værelse.
2. do. I Stiftelsens Gaardhave.

Dramaet indledes med et Forspil og Forestillingen begynder meget præcis Kl. 9, hvorfor vi tilraader Publikum at lade, som om den skulde begynde Kl. 8.

Ærb. Christen Frodigsen & Mads Jonsen.
tragiske Forfattere.

Indmeldelse af nye Medlemmer modtages af Bestyrelsen. — Kontingent 50 Øre maanedlig for Medlemmer. — Bidragydende 4 Kr. aarlig.

Alle Forenings-Meddelelser sendes til Formanden, Hr. Fuldmægtig *F. Petersen*, Gl. Kongevej 137³, V.

Meddelelser til »Vajsenhusianerbladet« sendes enten til Formanden eller til Hr. *Johs. Madsen*, Bernstorffsvej 12 B¹, V.

Til Vajsenhusianerne!

Ved Indkøb i min Forretning af:

**Manchetskjorter
Kraver – Flipper – Kravats &
Underbeklædning etc.**

erholder **enhver Vajsenhusianer** mod Opgivelse af sit Navn

10 % Rabat.

Kravatforretningen „FIX“,

OTTO ANDERSEN,
50, Store Kongensgade 50,
Telefon 4116.

Telefon 4131

Telefon 4131

ROLUND & Co.

— Vesterbrogade 8 E —

Møbeludsalg

Tegninger & Overslag leveres paa Anfordring

Værksted: Nørrebrogade 148.

Telefon: Tagensvej 576.

Gaa til **Søren Justsen,**

Køhler & Frost's Eftflg,

— Pilestræde Nr. 46 —

og køb Dem et nyt **Uhr**

eller lad det gamle reparere.

Forretn. grundl. 1815.

Billige Priser.

Aktieselskabet **Nordisk Brandforsikring, KØBENHAVN**

Garantikapital: 4 Millioner Kroner

overtager Brandforsikring og Indbrudsforsikring til billigste, faste Præmier og paa kulanteste Betingelser.

Hovedkontor: Rømersgade 3.

FAABORG

Frugtvine og Likører

— med dette Varemærke —

Over Alt!

**DANSK VIN- & KONSERVES- FABRIK
M. Rasmussen. Faaborg.**

Thorvald Bergs Eftf.

Indehaver: **SOPHUS JENSEN.**

Børnedragter.

Telefon 3740. Købmagergade 32. Telefon 3740.

Vilh. Hansen & Co.

Materialhandel.

Tapet- og Farvehandel.

— Telefon 3017. —

30 Nørrebrogade 30.

København N.